

Asia: VN/724/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi asumisneuvonnan tuesta vuosina 2023–2027 annettavasta laista

Asumisneuvonnan nykytila

Millaista asumisneuvontaa toimialueellanne on saatavilla?

Moniheli ry tuottaa asumisneuvonnan kaltaista palvelua maahan muuttaneiden asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi, joten keskitymme tässä lausunnossamme tarkastelemaan esitysluonnosta tämän kohderyhmän näkökulmasta.

Maahan muuttaneille on pääkaupunkiseudulla tarjolla erilaisia kaupunkien sekä järjestöjen tuottamia monikielistä info- ja neuvontapalveluita, jotka tarjoavat neuvontaa myös asumisesta, mutta neuvonnassa ei välttämättä anneta kovin yksityiskohtaista tietoa. Neuvontapalveluiden työ on myös enemmän kertaluonteista, kuin pitkäjänteistä asiakkaan tukemista.

Maahanmuuttajapalveluiden piiriin kuuluvat voivat saada apua asumiseen ja asunnon hakuun myös maahanmuuttajapalveluiden sosiaalityöntekijältä tai sosiaalihojaajalta. Laissa kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386) kotoutumissuunnitelman kesto on kolme vuotta, mutta kotoutumisen edistämistä koskevan lain uudistuksen yhteydessä aikaa suunnitellaan lyhennettävän vuoteen. Määräajasta voi nyt sekä myös jatkossa poiketa, jos on erityisiä perusteita pidentää tätä aikaa. Kun oikeus maahanmuuttajapalveluiden apuun päättyy, asiakkaat siirtyvät oman alueensa sosiaalityön asiakkaiksi, jos tarve sosiaalipalveluille jatkuu edelleen. Katto-toiminnassa kohtaamamme asiakkaiden mukaan sosiaalityöntekijöillä ei kuitenkaan edes maahanmuuttajapalveluissa aina ole riittävästi aikaa auttaa asunnon hakemisessa ja esimerkiksi Katto-toimintaan ohjautuu asiakkaita maahanmuuttajapalveluiden kautta.

Osa ihmisistä tarvitsee tiivistä tukea asunnon hakuun ja asumiseen liittyvän byrokratian ja sopimusasioiden hoitamiseen tai asumisen kriisitilanteissa. Erityisesti tuen tarpeessa ovat ihmiset, joilla suomen ja englannin kielen taito on heikko, ja joilla ei ole omia verkostoja Suomessa ja digitaalinen toimintaympäristö on vieras.

Esimerkiksi Helsingin kaupungin asumisneuvonta järjestää asunnonhakutyöpajoja, jossa on myös somalin ja arabian kieltä osaava työntekijä.

Järjestökentällä Sininauhasäätiö tarjoaa tukea suomeksi, englanniksi sekä darin ja arabian kielellä. VVA ry tarjoaa tukea asunnon hakuun suomeksi, englanniksi, venäjäksi sekä bulgarian kielellä.

Moniheli ry tekee asumisneuvontaa työtä suomeksi, englanniksi ja arabiaksi ja jakaa yleistä tietoa asumisesta eri ryhmissä. Monik ry:n neuvontapisteellä neuvotaan ja ohjataan myös asumisesta. Monet pienet monikulttuuriset järjestöt tukevat myös oman yhteisönsä jäseniä asumisasioissa, mutta työtä tehdään vapaaehtoisvoimin tai hyvin pienin resurssein.

Maahan muuttaneet voivat tietysti asioida myös kaikissa asumisneuvontaa suomen kielellä tarjoavissa palveluissa.

Mitä tarpeita asumisneuvonnan saatavuuden parantamiseen tai kehittämiseen olisi toimialueellanne?

Helsingissä yksityisessä vuokra-asunnossa asuminen on vieraskielisten keskuudessa yleisempää kuin ARA-asunnossa asuminen, varsinkin maahan tulon alkuvaiheessa. Yksityiselle vuokranantajalle monikielisen tai tulkatun asumisneuvonnan saatavuus voisi madaltaa myös kynnystä vuokrata oma asunto henkilölle, joka ei vielä puhu hyvää suomen tai englannin kieltä. Nykyisellään asumisneuvontaa ei ole riittävästi saatavilla yksityisten vuokranantajien asunnoissa asuville ihmisille.

Monikielistä asumisneuvontaa ei ole saatavilla riittävästi millään kielellä ja monella kielellä sitä ei ole saatavilla lainkaan. Jos monikielisen palvelun tuottaminen todetaan liian haastavaksi, toinen vaihtoehto on varata resurssia ja aikaa palvelun antamiseen tulkattuna ja opetella tulkkivälitteistä työskentelyä.

Tämän lisäksi systemaattista perehdytystä asumiseen ei ole tarjolla. Kiintiöpakolaiset ja kuntapaikan kautta kuntaan muuttavat ja osa kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneista saavat maahanmuuttajapalveluiden kautta tätä tukea, mutta suomalainen asumiskulttuuri voi olla vieras myös työluvalla tai perhesiteen perusteella oleskeluluvan saaneille. Tässä asumisen ongelmia voitaisiin ennaltaehkäistä kertaluonteisellakin tai vain muutaman kerran tuella huomattavasti.

Mikä on organisaationne oma rooli asumisneuvonnassa?

Moniheli ry tarjoaa asumisneuvontaa maahan muuttaneille suomeksi, englanniksi ja arabiaksi ja jakaa perustietoa asumisesta maahan muuttaneille kotoutumiskoulutuksessa sekä järjestöjen vertaisryhmissä STEA-rahoitteisessa hankkeessa, jossa on resurssi 2 henkilötyövuotta. Tavoitimme vuonna 2021 735 maahan muuttanutta asiakastyön ja asumisinfojen kautta. Koulutamme myös työntekijöitä maahan muuttaneiden asumiseen ja asunnottomuuteen liittyvistä kysymyksistä.

Lain tavoitteet

Miten hyvin esitysluonnos onnistuisi arvionne mukaan parantamaan asumisneuvonnan saatavuutta toimialueellanne tai yleisesti?

Esitysluonnos kannustaa kuntia laajentamaan ja kehittämään tarjoamaansa asumisneuvontaa tai aloittamaan asumisneuvonnan järjestämisen. Esitysluonnos ei turvaa yhdenvertaisesti Suomessa asumisneuvonnan saatavuutta eri kaupungeissa, vaan lain vaikutuksen jäävät kuntien toteutuksesta riippuvaiseksi.

Esitysluonnoksen vaikutuksia onkin vaikea arvioida, koska asumisneuvonnan saatavuuden paraneminen riippuu täysin siitä, innostuvatko alueen kunnat resursoimaan lisää asumisneuvontaan ja hakemaan 80 % kustannuksista kattavaa avustusta.

Toisaalta, asunnottomuus on kaupunkikeskeinen ilmiö, joten myös panostukset asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn on kustannustehokasta kohdentaa sinne, missä asunnottomuutta eniten esiintyy. Maahanmuuttajataustaisista asunnottomista puolet asuvat Helsingissä, joten Helsingin kaupungin asuntopoliittiset ja asunnottomuuteen liittyvät ratkaisut ovat vaikuttavat merkittävästi asiaan.

Miten hyvin esitysluonnos arvionne mukaan onnistuisi edistämään asumisneuvonnan laajentamista kaikkiin asukkaisiin asunnon hallintaperusteesta riippumatta?

Avustusprosentti on esitysluonnoksessa aiempaa korkeampi, mikä laskee kynnystä avustuksen hakemiseen. Asumisneuvonnan laajentuminen uusiin asumismuotoihin riippuu kuntien toteutuksesta ja resursseista.

Asumisneuvonnan laajentumisen näkökulmasta on hyvä, että esitysluonnoksessa nostetaan esiin asumisneuvonnan luonne matalan kynnyksen palveluna eli asiakkuutta sosiaalipalveluissa ei tarvita asumisneuvonnan saamiseksi. Se on hyvä, sillä myös työssäkäyvät maahan muuttaneet voivat tarvita asumisneuvontaa ja erityisesti neuvontaa asunnon hakemiseen liittyen, vaikka muuta tarvetta sosiaalipalveluiden asiakkuudelle ei ole.

Miten hyvin esitysluonnos arvionne mukaan mahdollistaisi erityisten asukasryhmien (mm. nuoret, maahanmuuttajat) tarpeisiin vastaamisen?

Nykyinen esitysluonnos ei huomio maahanmuuttajia millään erityisellä tavalla eikä esitä parannuksia asumisneuvonnan saatavuuteen maahan muuttaneiden asukasryhmän näkökulmasta, jos kunnat eivät itse tähän halua panostaa. Monikielistä asumisneuvontaa ei mainita erikseen asiana, johon avustusta voi käyttää. Tulkkauksen korvauksista ei mainita erikseen. Asuntohakemusten täyttämässä tukemista ei nosteta esiin, ja tämä olisi tärkeä asumisneuvonnan muoto, joka ennaltaehkäisisi myös asunnottomuutta.

Vaikutukset alueellanne

Millaisia vaikutuksia esityksellä olisi organisaatiossanne järjestettävään asumisneuvontaan tai asumisen ohjaukseen ja sen rahoitukseen?

Esitysluonnoksessa turvataan järjestöjen nykyisen mallin jatkuminen hyvin, joten asumisneuvonnan saatavuus ei tämän uudistuksen myötä ainakaan heikkenisi. Toisaalta järjestöjen toimintaedellytykset eivät myöskään parane. Samanaikaisesti todettakoon, että STEA-rahoitus on siirtymässä osaksi valtion budjettia, joten tulevat vuodet voivat olla myrskyistä aikaa pienille järjestöille.

Järjestettäisiinkö asumisneuvontaa jatkossa arvionne mukaan (a) kunnan omana työnä vai (b) ostopalveluna (minkä tahojen kanssa)?

Ei kommenttia.

Avustuksen käyttötarkoitukset

Asumisneuvonta Suomessa -selvityksen (2019) mukaan ARA-kantaa koskevat valtionavustukset (0,9 miljoonaa vuosittain) ovat kattaneet 11 % asumisneuvonnan kokonaisrahoituksesta. Vuonna 2022

myönnettävissä on 3 miljoonaa euroa, joka kohdennetaan asumisneuvonnan laajentamiseen ja kehittämiseen. Nyt lausuntokierroksella olevan esitysluonnoksen mukaan vuoden 2023 alusta lähtien myönnettävissä olisi 4 miljoonaa euroa, josta voitaisiin avustusta kohdentaa myös olemassa olevan asumisneuvonnan kuluihin. Kannatatteko tätä ratkaisua vai tulisiko avustusta jatkossakin myöntää vain uuteen asumisneuvontapalveluun ja asumisneuvontapalvelun laajentamiseen tai kehittämiseen? Miksi?

Avustuksien myöntämisperiaatteiden tulee olla ennakoitavia ja niiden tulee tukea mahdollisimman pitkäjänteistä toimintaa. Jos rahoitetaan aina vaan uutta, pitää avustuksen saajien teennäisesti keksiä uutta ja kehitettävää, vaikka asumisneuvonnassa toimiva ja vaikuttava konsepti ei vaatisikaan jatkuvaa muuttamista.

Vapaa sana

Mitä muuta haluatte lausua esitysluonnoksesta? Tässä voi myös antaa mahdolliset pykäläkohtaiset kommentit.

Hallitus on asettanut tavoitteeksi kiinnittää erityishuomiota maahan muuttaneisiin. Esitysluonnoksessa asiaan ei kiinnitetä erityishuomiota. 4 pykälässä ei mainita tulkkausta tai monikielisiä asiakkaita lainkaan. Tulkkauksen käyttö asumisneuvonnassa tulee lisätä tekstiin tai turvata muulla tavalla selkeästi eikä kustannuksia pidä jättää palveluntuottajan vastattavaksi, koska silloin tulkkia ei todennäköisesti käytetä. Neuvonta ilman yhteistä kieltä on haastavaa.

4. pykälän 4 momenttiin pitää lisätä myös asuntohakemuksien täyttämisen pelkän ohjaamisen rinnalle. Osa maahan muuttaneista tarvitsee nimenomaan konkreettista tukea, eikä ohjaaminen ole riittävää asumisen turvaamiseksi.

Hussein Abdirahim
Moniheli ry

Vilkama Veera
Moniheli ry - Veera Vilkama Katto-toiminnan päällikkö